

A horizonton: az egységes hatályú európai szabadalom és az európai szabadalmi bírászkodás reformja

A Versenyképességi Tanács 2012. december 10-i ülésén politikai megállapodás született a teljes „szabadalmi csomagról”, azaz a tagállami miniszterek (Olaszország és Spanyolország kivételével) támogatásukról biztosították

- az ún. megerősített együttműködés keretében (azaz nem minden uniós tagállam részvételével) létrehozni kívánt *egységes szabadalmi oltalomról*, illetve
- annak *nyelvi rezsimjéről* szóló – az Európai Parlamenttel folytatott trilógus eredményeképp véglegesített – *rendelettervezeteket*, valamint
- az *Egységes Szabadalmi Bíróságról* szóló *nemzetközi megállapodás* (ESZB-megállapodás) tervezetét.

2012. december 11-én az Európai Parlament plenáris ülésén szintén nagy többséggel támogatta a szabadalmi dosszié elemeinek egyeztetett szövegét, amivel elhárult az utolsó akadály is a két rendelet első olvasatos elfogadása előtt. Az ESZB-megállapodás aláírásának tervezett időpontja 2013. február 18., amelyet a tagállami ratifikációk követnek majd.

1. Az egységes hatályú európai szabadalom és annak nyelvi rendszere

A két rendelet közül az egységes szabadalmi oltalom létrehozását szolgáló jogszabály célja a belső piac igényeit kiszolgáló egységes hatályú európai szabadalom létrehozása, mely a megerősített együttműködésben részt vevő 25 tagállam (Spanyolország és Olaszország kivételével valamennyi EU tagállam) területén hatályos, és amelyet e 25 tagállam összességére vonatkozóan lehet majd korlátozni, átruházni, megsemmisíteni, illetve oltalmának megszűnését megállapítani.¹

A nemzeti szabadalmak és az Európai Szabadalmi Hivatal (ESZH) által a bejelentő által választott államokra nézve központilag megadott európai szabadalmak eddig ismert rendszere az új szabályok hatálybalépését követően is megmarad – az „egységes hatályú európai szabadalom” az európai szabadalmak speciális válfaját fogja képezni. A szabadalmas a „hagyományos” európai szabadalom megadásától számított egy hónapon belül kérheti majd az ESZH-től, hogy az európai szabadalmat egységes hatállyal vegyék lajstromba.² Az egységes hatályú európai szabadalmak és fenntartási díjaik adminisztrációját, valamint az ezzel összefüggő lajstromvezetési feladatokat – a részt vevő tagállamok összességének megbízása alapján – az ESZH fogja ellátni.

A nyelvi kérdésekről szóló rendelet értelmében az egységes hatályú európai szabadalmaknak a 25 tagállam területén való hatályosulásához – egy külön szabályozott átmeneti időszakon túl – nem lenne szükség további fordítások benyújtására azt követően, hogy az európai szabadalmat megadták; a megadott szabadalom szövegét pedig (a leírást a

---

¹ A rendeletjavaslatnak az ESZB-megállapodással való szoros kapcsolatát jól szemlélteti, hogy az egységes hatály csupán azokra a tagállamokra terjedne ki, amelyekre nézve az ESZB a bejegyzés időpontjában kizárólagos joghatósággal rendelkezik – azaz ha az ESZB-megállapodás úgy lép hatályba, hogy azt nem ratifikálja valamennyi, a megerősített együttműködésben részt vevő tagállam, a megadott európai szabadalmak kapcsán bejegyzett egységes hatály csupán a bejegyzéskor már a ratifikáló tagállamok körébe tartozó országok területére terjed ki.

² A rendelet a folyamatban lévő európai szabadalmi bejelentések alapján is módot adna az egységes hatály igénylésére, azaz erre vonatkozó kérelmet be lehet majd nyújtani minden olyan európai szabadalom esetében, amelyet a rendelet hatálybalépését követően adnak meg.

megadás nyelvén, azaz angolul, németül vagy franciául; az igénypontokat pedig mindhárom nyelven) közzétették. Ennek alapján az oltalom terjedelmét meghatározó igénypontosorozat az ESZH három hivatalos nyelvén (angolul, franciául és németül), a leírás pedig a megadás nyelvén (angolul vagy franciául vagy németül) lesz hozzáférhető (és ez utóbbi képezi majd a szabadalom hivatalos szövegét is).

Az európai szabadalmi bejelentést továbbra is bármilyen nyelven meg lehet majd tenni, az Európai Szabadalmi Egyezmény (ESZE) által előírt határidőn belül azonban továbbra is angolra, németre vagy franciára kell fordítani annak érdekében, hogy az ESZH elbírálja azt. A rendelettervezet által bevezetni kívánt újítást az a kompenzációs mechanizmus jelenti, amelynek értelmében – egy bizonyos plafonig – megtérítik ennek a fordításnak a költségeit azok³ számára, akik a bejelentést az EU olyan hivatalos nyelvén teszik meg, amelyik az ESZH-nak nem hivatalos nyelve.

Jogvita esetén a szabadalmasnak az egységes hatályú szabadalom teljes fordítását el kellene készítenie az állítólagos bitorló lakóhelyének vagy a bitorlás helyének, illetve az eljáró bíróság székhelyének megfelelő tagállam hivatalos nyelvére. Az eljáró bíróságnak a kártérítési igények megítélése kapcsán figyelembe kell majd vennie, ha ezt megelőzően az állítólagos bitorló nem férhetett hozzá a szabadalom szövegéhez a saját nyelvén, és ezért nem volt tőle ésszerűen elvárható, hogy felismerje: bitorlást követ el (az objektív jogkövetkezmények – pl. a további jogszerzéstől való eltiltás – azonban mindenképpen, ilyen esetben is alkalmazhatók lennének).

Mindemellett az ESZH a gépi (automatizált, online hozzáférhető) fordításoknak egy olyan rendszerét fogja kiépíteni, amely ingyenes hozzáférést biztosít a közzétett szabadalmi bejelentések és a megadott szabadalmak fordításához az EU valamennyi hivatalos nyelvén. Mindez azonban csupán a „szabadalmi tájékoztatás” céljait fogja szolgálni, a gépi úton előállt fordítások ugyanis nem rendelkeznek joghatással. Szintén joghatás nélküli fordítások lesznek a szabadalom szövegének azok a nyelvi verziói, amelyeket „a jó minőségű gépi fordítások rendelkezésre állásáig” (de legfeljebb 12 évig) tartó átmeneti időszakban kell majd a szabadalmasoknak a megadásról szóló értesítés meghirdetését követő egy hónapon belül, az egységes hatály bejegyzésével egyidejűleg benyújtaniuk. Ezek a franciául vagy németül megadott európai szabadalmak esetében angol fordítások lesznek, angolul megadott európai szabadalmak esetében pedig a megerősített együttműködésben részt vevő tagállamok bármely olyan hivatalos nyelvén elkészített fordítások, amely egyben az EU hivatalos nyelve is.

2. Az Egységes Szabadalmi Bíróság

Az egységes hatályú európai szabadalom rendszerének harmadik fő pillére az ESZB-megállapodás lesz. A megállapodásban csak az EU tagállamai vehetnek részt, az Európai Szabadalmi Szervezet (ESZSZ) EU-n kívüli tagjainak tehát nincs erre lehetőségük. A megállapodás a benne részes tagállamok nemzeti bíróságainak egyes feladatait átvevő közös, nemzetközi bírósági szervezetet hoz létre mind az egységes hatályú, mind a „hagyományos” európai szabadalmakkal összefüggő jogviták rendezésére. A reform eredményeképpen tehát a „klasszikus” európai szabadalmakra vonatkozó szabályrendszer is változik: egyfelől azért, mert az ESZB-megállapodás az oltalom tartalmát is egységesíti az ESZB-megállapodásban részes államokban, másfelől pedig azért, mert a velük kapcsolatos jogérvényesítési és megsemmisítési eljárások – az alapesetben hétéves átmeneti időszak lejártát követően, az

---

³ Feltéve, hogy a kompenzációt igénylő személy EU-tagállamban honos kis- vagy középvállalkozás, egyetem, nonprofit társaság, természetes személy vagy közfinanszírozású kutatóhely.

ESZB kizárólagos joghatósága eredményeképpen – kikerülnek a tagállami bíróságok és hatóságok hatásköréből.

Az ESZB bíróság kizárólagos hatáskörébe tartoznának az (egységes hatályú és „hagyományos”) európai szabadalmak bitorlásával és érvényességével (megsemmisítésével) kapcsolatos ügyek. A bíróság a helyi (vagy regionális) és központi divíziókból álló elsőfokú bíróságból és a fellebbviteli fórumból tevődne össze, olyan – nemzetközi összetételű – tanácsokkal, amelyekben a szükséges műszaki szakértelmet is biztosítanak. E bíróság az uniós jog elsőbbségének tiszteletben tartásával működne (és ezért a tagállamok felelősséggel is tartoznának), az uniós jog értelmezésének és érvényességének kérdéseiben – az előzetes döntéshozatali eljárás segítségével – szorosan együttműködve az EU Bíróságával.

A 2012 júniusában létrejött politikai megállapodás alapján az ESZB Elsőfokú Bíróságának központi divíziója Párizsban működhet, de a központi divízióban két szaktestület (*specialised clusters*) jön létre: az egyik Londonban (elsősorban gyógyszeripari ügyekben), a másik Münchenben (főként gépipari területen). A Mediációs és Választottbírói Központnak Ljubljana és Lisszabon ad otthont, a Fellebbviteli Bíróság pedig Luxembourgban működik majd. Magyar sikerként könyvelhető el, hogy az ESZB bírának képzésére irányuló tevékenységhez szükséges infrastruktúrát a nemzetközi szerződés Budapesten helyezi el.

A megállapodás hatálybalépéséhez – azon túl, hogy az legkorábban 2014. január 1-jén következhet be – legalább 13 tagállam (köztük az Egyesült Királyság, Franciaország és Németország) ratifikációjára van szükség. A hatálybalépést követő hétéves (de meghosszabbítható) átmeneti időszak alatt az érintettek még továbbra is fordulhatnak jogvitáikkal a nemzeti bíróságokhoz és hatóságokhoz. Az átmeneti időszak lejártát megelőzően tett bejelentések vagy megadott „hagyományos” európai szabadalmak kapcsán a bejelentő/jogosult élhet az ún. *opt-out* lehetőségével, amelynek eredményeképpen az adott szabadalom kapcsán az ESZB nem rendelkezik kizárólagos hatáskörrel (tehát velük kapcsolatban továbbra is a nemzeti bíróságok járnak el).

3. Az európai szabadalmi reform hazai vonatkozásai

A rendszer elindulásának magyar szempontból egyfelől intézményi, másfelől gazdasági következményei lesznek, míg az ESZH útján szerzhető „hagyományos” európai szabadalmak opciója (ideértve a nemzetközi úton benyújtott ún. *euro-PCT* bejelentések alapján megadott szabadalmakat is) továbbra is rendelkezésre áll majd (nyelvi rezsimjüket tekintve Magyarországon a Londoni Megállapodás szerinti feltételekkel, a megadást követő sorsukra vonatkozóan pedig a 2. pontban említett változásokkal).

Az ESZB elsőfokának szervezeti modelljei kapcsán politikailag és gyakorlati szempontok alapján is legelőnyösebb megoldást egy *budapesti székhelyű regionális divízióban* való részvétel jelentené, amely a költségek megoszlása mellett közelséget és a magyar nyelv használatára való lehetőséget jelentene a hazai vállalkozások számára. A potenciális partnerek körét a Szlovéniával és Horvátországgal kiegészülő V4-es kör jelenti, akikkel mind hivatalközi viszonylatban, mind igazságügy-miniszteri szinten folytatni indokolt a már megkezdett közös gondolkodást. A budapesti székhely mellett szólhat az is, hogy *Budapest ad majd otthont az ESZB bíróképző központjának*, így figyelembe kell venni a két ESZB-szerv egy épületben való elhelyezésének lehetőségéből adódó infrastrukturális átfedéseket és lehetséges megtakarításokat is.

A vállalkozások számára az egységes hatályú szabadalom egyszerűsítést és megtakarítást hoz. Egyszerűsítést eredményez, hogy

- 25 ország területére egyetlen hatályosítási cselekménnyel szerezhető majd oltalom (és nem kell külön-külön, országonként eljárni ennek érdekében);
- nem kell a hatályosításhoz fordítást benyújtani (a magyar bejelentőknek az előzőekben említett átmeneti időszakot sem kell kivárni ehhez, hiszen csaknem mindig angol nyelven járnak el az ESZH előtt);
- a megadást és a hatályosítást követően is egységes marad az oltalom (egy helyen – az ESZH-nál – vezetnek lajstromot és csak itt kell a fenntartási díjat is megfizetni);
- több országra kiterjedő hatállyal lehet pereskedni az egységes szabadalmi bíróság előtt.

Megtakarítás adódik abból, hogy

- magyar nyelven benyújtott európai szabadalmi bejelentésnél meg fogják téríteni az ESZH valamelyik nyelvére való lefordítás teljes összegét (feltéve, hogy az nem haladja meg az előre rögzített maximumot, és a visszatérítést EU-tagállamban honos kkv, egyetem, nonprofit társaság, természetes személy vagy közfinanszírozású kutatóhely igényli);
- elmaradnak azok a költségek, amelyek az országonként történő hatályosítással járnak együtt (pl. a fordítás és a jogi képviselő költségei, a hatályosítási eljárások nemzeti díjai);
- a szabadalom 25 országban történő fenntartásának díja nem fogja meghaladni egy átlagos európai szabadalom fenntartásának költségét (vagyis a mintegy 3-6 országban való fenntartás összköltségét), a kkv-k számára pedig a rendeletjavaslat még külön díjkedvezmények lehetőségét is előíranyozza;
- az ESZH előtt történő eljárás olcsóbb lesz, mint a több – akár 25 – országban történő párhuzamos pereskedés (a kkv-k számára pedig az ESZH-megállapodáshoz fűzni kívánt nyilatkozat értelmében külön kedvezmények állnának rendelkezésre annak érdekében, hogy a bizonyos pertárgyérték-határ felett progresszíven növekvő bírósági eljárási illetékek terheit enyhítsék).

Látni kell azonban, hogy az előzőekben felsorolt előnyök nem elsősorban a hazai és az európai vállalkozások oldalán fognak jelentkezni. Az egyszerűsítés és a költségcsökkentés legnagyobb haszonélvezői a nagyobb szabadalmi aktivitást felmutató, innovatív nemzetgazdasággal rendelkező, illetve az ESZH valamelyik hivatalos nyelvével megegyező hivatalos nyelvet használó államok – azaz a nagyobb, régebbi és fejlettebb (tudásintenzív gazdasággal rendelkező) uniós tagállamok, valamint a tengerentúli gazdaságok⁴ – lesznek. A 3. lábjegyzetben említett kör hazai tagjait emiatt érintő tehernövekedést ezért a nemzeti innovációs és iparjogvédelmi infrastruktúra fejlesztése keretében indokolt és szükséges kompenzálni.

---

⁴ 2011-ben benyújtott európai szabadalmi bejelentések csupán 33,6%-a származott az EU-ból.